

ПОСТУП СУПРОТИ ВАРВАРСТВА – ФРАНКО ПРОТИ МОСКВИ

Шановне товариство!

160-ліття Івана Франка, як і позаторік 200-річчя Тараса Шевченка, відзначаємо в пору, коли наче й не зовсім доречні бучні святкування. Проте, з іншого боку, саме зараз, у лиху годину, як ніколи, відчуваєш потребу в тих світлих постатях, потребуєш не ритуальної риторики, а надійної духовної опори. Адже вони – пророки, вони відають.

Позаторік усіх найбільше вражали Тарасові слова: «...як Україну злії люде присплять лукаві і в огні її окраденою збудять...». Аж мороз ішов шкірою. Ті самі підлі методи, той самий лютий ворог, та сама смертельна загроза, що цим разом зазирає у вічі вже нам...

Здавалося, що це все залишилося в історії, кануло в Лету, що неситий сусід бодай трохи змінився, олюднився, цивілізувався, та ба... Й от про це говорить уже Франко, від цього застерігає. Чи не найчастіше за останні два роки згадується його спостереження щодо варварської сутності московської псевдоеліти – рейтинг його цитування найвищий. Ось вони, ці слова: «Не здаючи собі труду розжувати і перетравити того, що в Європі здобуло було тяжкою віковою працею, інтелігенція російська цивілізуєсь лише поверха: під модною фризурою і модним фракком сидять давні варвари; культура прилипла до них зверху, але не ввійшла в кість і кров; куплена за гроші, нахапана мимоїздом, по дорозі, сталася їх здобичею, але не власністю, не хлібом насущним».

Нині хіба що безнадійно наївний або не менш безнадійний негідник може не визнавати гіркої правди цих слів. Але ж скільки мільйонів доль мало бути поламано, скільки найкращих мало загинути, щоб до решти таки дійшло те, від чого Франко застерігав ще понад століття тому!

Риторично запитаю мовою їхніх ціннісних категорій: а хіба не ліпше, не вигідніше було прислухатися до своїх пророків у своїй Вітчизні, замість вестися на панацеї та брехливі обіцянки дядьків «отечества» чужого?

Та велика біда, що спіткала український Схід – не в останнє від того, що там не було українського виховання, що там були погані вчителі українського слова, що там не читали Франка й Шевченка, не читали й не хотіли читати.

Проте і в нас тут, на Заході, з цим не повний гаразд. Ось приклад іще одного Франкового тексту, актуальність якого нині покликає більше запитань, ніж відповідей. Ви всі його чули.

Розвивайся ти, високий дубе,
Весна красна буде!
Розпадуться пута віковії,
Прокинуться люде.
Розпадуться пута віковії,
Тяжкії кайдани,
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.
Встане славна мати Україна,
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяна-річки
Одна, нероздільна.
Щезнуть межі, що помежували
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всі діти
Теплою рукою.

Цю Франкову поезію, що стала народною піснею, у советські часи (зі зрозумілих причин) не було включено до 50-титомного зібрання творів. З настанням незалежності, коли в Інституті Івана Франка ми готували до друку оті заборонені твори, хтось пожартував, що Росія висловить нам ноту протесту за «територіяльні претензії». Українська наївність... У той час, коли ми думали про дипломатичні нюанси в царині культури, вони штампували «гради», готуючи одну велику територіяльну претензію на всі наші землі.

Коли ж те все почалося, які думки лише не з'являлися: яка там Кубань, яке «від Сяну до Дону», коли московські піраньї відхапують велетенські шматки української території! Нам би втримати наше «маємо те, що маємо», а ті кримсько-донецькі «валізи без ручки», той баласт, що тягне назад у тьму московсько-египетську, най залишать собі та й подавляться! Хто ж те все відвоює?

Такі думки циркулюють, і нема на те ради. Але ж проблема не у відвоюванні, проблема в тім, що вже в недалекій будущині шизофренічна кремлівська політика неминуче приведе Росію до розпаду, спровокувавши паради місцевих суверенітетів та референдумів. Бо ж одна річ – надувати щоки біля телевізора, інша – гинути за імперські «понти», недолугість яких з кожним днем стає все важче покривати «гібридними» коментарями.

І тоді на вулиці, приміром, Краснодара чи Новоросійська вийдуть тисячі нащадків запорозьких прадідів і заспівають «Розвивайся ти, високий дубе...»,

а на плакатах нестимуть пророчі Франкові рядки: «Згорне мати до себе всі діти теплою рукою...»

Проблема не у відвоюванні, яке може викликати хіба що руїну та озлоблення. Проблема у тім, щоб побудувати таку державу, до якої оті непорадні заблудлі діти захочуть самі, як хочуть зараз у Європу, «в адін час» вивчаючи чужі мови, переймаючи чужі звичаї задля ПМЖ і здобуття громадянства. Що вже казати у нашому випадку, коли й переймати нічого не доведеться. Хіба утерти багно з Божого образу й заректись оскверняти сумління.

«Згорне мати до себе всі діти...»

Образ, що сам себе коментує. Мати не відвойовує, мати трудиться і чекає, бо знає: Вищий суд на її боці. У Франка є переклад уривка Менандрової п'єси «Третейський суд», де обіграно давню Соломонову притчу.

Дві жінки претендують на одну дитину, й кожна тягне її у свій бік. Та в критичний момент та, яка правдива мати, відпускає дитину, щоб не травмувати, не розірвати її навпіл. Це й стає знаком: хто мати й чия дитина. Суд виносить правильне рішення.

Поки що не відомо, яким буде той суд: польовим чи третейським, гаазьким чи будапештським. Та у кожному разі він буде на нашу користь, бо він буде вищим і сильнішим за варварство, в яку б машкару те не рядилося.

Франко не мав у цім сумніву, не маймо і ми.

Встане славна мати Україна,
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяна-річки
Одна, нероздільна.
Слава Україні!